

УДК 336.77(477)
JEL: E51; G21
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-9-206-212>

СИСТЕМНІ ДЕТЕРМІНАНТИ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ КРЕДИТНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

©2023 САДЧИКОВА І. В., ЄВТУШЕНКО Ю. В., СУСЛЕНКО С. В.

УДК 336.77(477)
JEL: E51; G21

Садчикова І. В., Євтушенко Ю. В., Сусленко С. В. Системні детермінанти сучасного розвитку кредитного ринку в Україні

Функціонування кредитного ринку відбувається завжди в складних умовах макроекономічного розвитку. Зазначений ринок сьогодні є невід'ємною складовою фінансової системи будь-якої країни, а отже, і національної економіки. Кредитний ринок та економічне зростання тісно пов'язані між собою, і це обумовлює підвищений інтерес науковців до аналізу особливостей функціонування такого ринку, базових проблем забезпечення його стабільного розвитку та пошуку системних детермінантів активізації кредитних відносин у країні. Україна перебуває в складному економічному становищі, яке обумовлене військовою агресією російської федерації. Це, відповідно, деструктивно впливає на функціонування всієї фінансової системи країни. Звичайно, значного негативного впливу зазнали як банківські, так і небанківські фінансові установи, діяльність яких сьогодні пов'язана з існуванням низки непередбачуваних ризиків. Окреслена ситуація обумовила трансформаційні процеси на кредитному ринку, сприяла формуванню нових тенденцій у його сучасному функціонуванні. Їх розуміння є важливим з позиції розуміння стану функціонування кредитних установ в Україні та їх спроможності позитивно впливати на економічне становище країни. Саме ці питання розглядаються в межах статті. У межах дослідження для конкретизації передумов формування базових характерних рис функціонування кредитного ринку розглянуто основні історичні етапи розвитку такого ринку та загалом кредитних відносин в Україні та в інших, більш розвинутих країнах. Також було висвітлено основні детермінанти розвитку кредитного ринку України на основі аналізу сучасних тенденцій формування кредитних відносин між різними суб'єктами такого ринку. У статті проведено аналіз сучасних тенденцій розвитку окремих видів кредитування, визначено базові проблеми в їх розвитку, які виникли через військову агресію російської федерації. У підсумку конкретизовано системні актуальні детермінанти стану кредитного ринку України та описано напрямки подальшого його розвитку за умов стохастичного функціонування фінансової системи країни.

Ключові слова: фінансові відносини, кредитна система, кредитний ринок, кредитні програми, кредитування, банківські установи, кредитний ризик, фінансово-кредитні послуги.

Рис.: 4. **Бібл.:** 11.

Садчикова Ірина Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Національний університет «Чернігівська політехніка» (вул. Шевченка, 95, Чернігів, 14027, Україна)

E-mail: aspirant_chstu@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5144-1306>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/F-4936-2014>

Євтушенко Юрій Вікторович – кандидат економічних наук, докторант кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Національний університет «Чернігівська політехніка» (вул. Шевченка, 95, Чернігів, 14035, Україна)

E-mail: uevtusenko87@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1029-0625>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/HKF-2294-2023>

Сусленко Станіслав Володимирович – аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Національний університет «Чернігівська політехніка» (вул. Шевченка, 95, Чернігів, 14035, Україна)

E-mail: suslenko-stas@ukr.net

UDC 336.77(477)
JEL: E51; G21

Sadchykova I. V., Yevtushenko Yu. V., Suslenko S. V. The System Determinants of the Current Development of the Credit Market in Ukraine

The functioning of the credit market always takes place in difficult conditions of macroeconomic development. Today, this market is an integral part of the financial system of any country, and therefore of the respective national economy. The credit market and economic growth are closely interconnected, and this causes an increased interest of scientists in analyzing the features of the functioning of such a market, the basic problems of ensuring its stable development and the search for systemic determinants of the intensification of credit relations in the country. Ukraine is in a difficult economic situation because of the ongoing military aggression of the part of Russian Federation. This, accordingly, has a destructive effect on the functioning of the entire financial system of the country. Of course, both banking and non-banking financial institutions, whose activities today are associated with the existence of a number of unpredictable risks, have suffered a significant negative impact. The outlined situation has led to transformational processes in the credit market, contributed to the formation of new trends in its current functioning. Understanding these processes is important from the point of view of understanding the state of functioning of credit institutions in Ukraine and their ability to positively influence the economic situation of the country. Precisely these issues achieve consideration in the article. Within the framework of the study, in order to specify the prerequisites for the formation of the basic characteristic features of the functioning of the credit market, the main historical stages of development of such a market and credit relations in general, both in Ukraine and in other more developed countries are considered. The main determinants of the development of the credit market of Ukraine are also highlighted on the basis of an analysis of modern trends in the formation of credit relations between different subjects of such a market. The article analyzes the current trends in the development of certain types of lending, identifies the basic problems in their development, which arose through the military aggression of the Russian Federation. As a result, the systemic relevant determinants of the state of the credit market of Ukraine are specified and the directions of its further development under conditions of stochastic functioning of the country's financial system are described.

Keywords: financial relations, credit system, credit market, credit programs, lending, banking institutions, credit risk, financial and credit services.

Fig.: 4. **Bibl.:** 11.

Sadchykova Iryna V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, National University "Chernihiv Polytechnic" (95 Shevchenka Str., Chernihiv, 14027, Ukraine)

E-mail: aspirant_chstu@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5144-1306>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/F-4936-2014>

Yevtushenko Yu. V. – PhD (Economics), Candidate on Doctor Degree of the Department of Finance, Banking and Insurance, National University "Chernihiv Polytechnic" (95 Shevchenka Str., Chernihiv, 14035, Ukraine)

E-mail: uevtushenko87@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1029-0625>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/HKF-2294-2023>

Suslenko Stanislav V. – Postgraduate Student of the Department of Finance, Banking and Insurance, National University "Chernihiv Polytechnic" (95 Shevchenka Str., Chernihiv, 14035, Ukraine)

E-mail: suslenko-stas@ukr.net

У сучасних умовах кредитний ринок України знаходиться на перехідному етапі, змінюючи класичну модель свого розвитку на цифрову, з урахуванням інтеграційних і глобалізаційних процесів. Даний перехід ускладнюється воєнними діями на території України та знищенням інфраструктури учасників цього ринку, що унеможливає нормальне функціонування та виконання взятих на себе зобов'язань. Перехідні моделі, які при цьому можуть бути використані, повинні включати в себе схожий досвід інших країн, зокрема таких, як США, Велика Британія, Німеччина, Франція, Нідерланди, Японія, Швеція та Люксембург, оскільки їх фінансово-кредитні інститути є найсучаснішими на даний момент. Саме еволюційний розвиток кредитних систем довів необхідність ефективного нагляду за діяльністю всіх учасників кредитного ринку. У кожній країні існує своя унікальна система нормативно-правових актів, що регламентують різні аспекти діяльності учасників кредитного ринку. Особливості саме історичного розвитку та вплив політико-економічних чинників обумовили специфіку форм і методів контролю за кредитним ринком у державі, що і є основою нашого дослідження.

Актуальність питання розвитку кредитної системи України та кредитного ринку, як її основної складової, широко досліджувалися українськими економістами та фінансистами протягом останніх десяти років, зокрема в роботах О. Лаврушина, В. Дзюблюка, М. Дубини, С. Фімяр, Г. Карчева, П. Мельника, І. Шамова, І. Крупки, В. Федосова та ін. Ученими підіймаються питання функціонального, інституціонального та організаційного підходів до визначення кредитної системи України та взаємодії окремих її установ для стабільного розвитку кредитного ринку в довгостроковій перспективі.

Теоретичні та практичні напрацювання вітчизняних учених свідчать, що кредитна система будь-якої країни відображає стабільність економічного розвитку всіх його суб'єктів, оскільки на пряму впливає на залучення грошових ресурсів в економіку і виробництво нових видів продукції та зміцненню ВВП. Правильне становлення або перехід на новий рівень розвитку (законодавчого, виконавчого та інституцій-

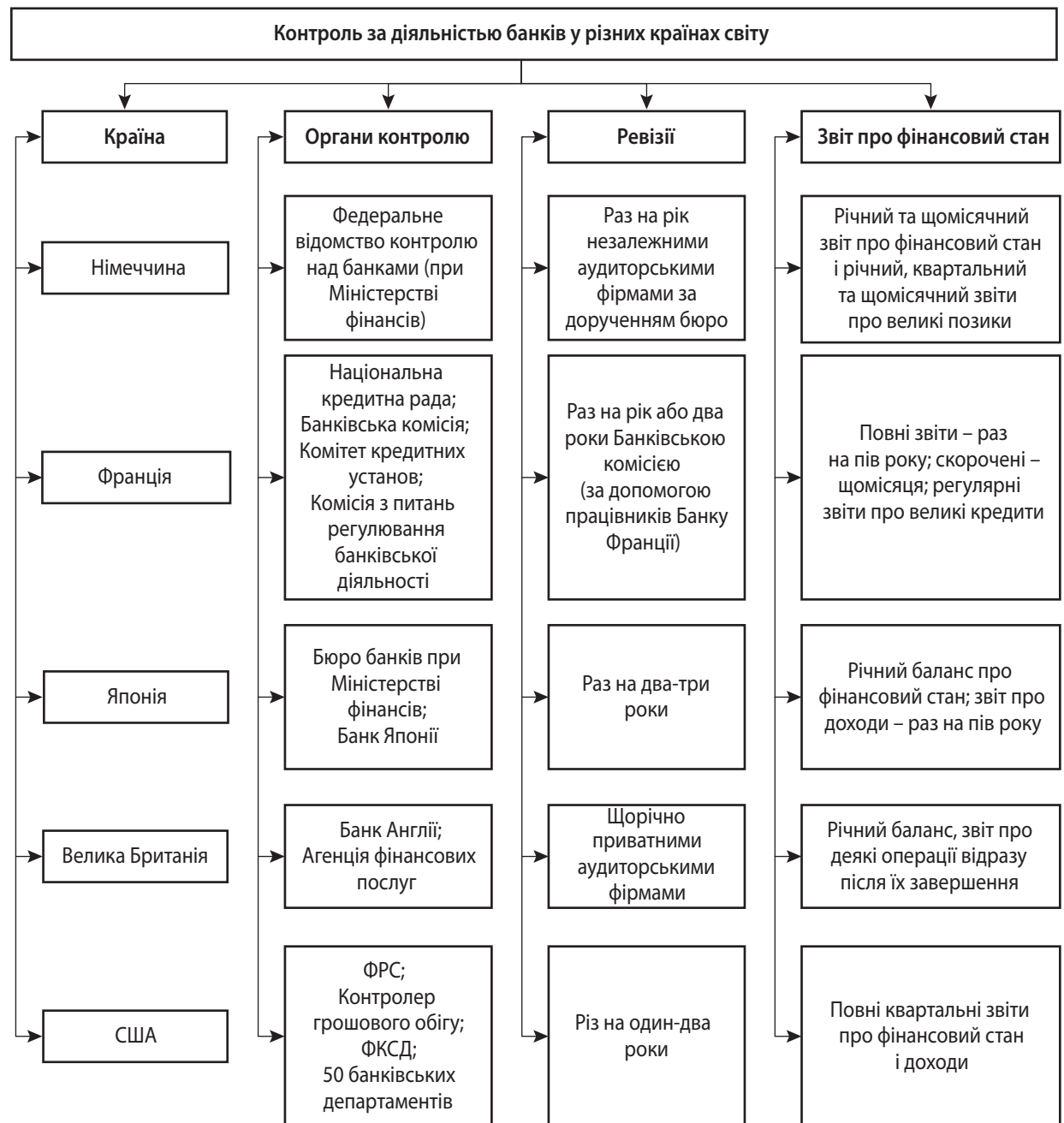
ного) кредитної системи є основою для держави та її прямого залучення до провідних міжнародних програм фінансування. Україна знаходиться на шляху інтеграції у фінансово-кредитний простір ЄС і тільки починає проводити реформи щодо приведення свого законодавства у сфері кредитування до міжнародних стандартів, що і є основою подальшого дослідження та визначає сучасні тенденції розвитку кредитної ринку України.

Метою даного дослідження є визначення основних системних детермінантів сучасного розвитку кредитного ринку України, враховуючи досвід провідних країн світу.

Кредитна система України зазнає значних змін починаючи з 1991 р. Насамперед ці зміни пов'язані із трансформацією законодавчої бази та вектора розвитку держави в окремому конкретно взятому епізоді історії розвитку економіки країни з початку незалежності та до сьогодні. Багато розвинених країн пройшли схожі етапи становлення та розвитку кредитних відносин, і їх кредитні системи сьогодні є одними із найкращих у світі, на що необхідно спиратися, створюючи та модернізуючи власну сучасну кредитну систему в Україні.

Основою та опорою кредитної системи у світовій економіці є розвинений та сучасний банківський сектор. Для виокремлення системних детермінантів розвитку кредитного ринку України доцільно проаналізувати становлення та функціонування кредитного ринку провідних країн світу. Саме тому необхідно порівняти історичний розвиток кредитного ринку, а саме, світові практики, із тим, який шлях пройшов вітчизняний банківський сектор, його здобутки та проблеми. Основою контролю та нагляду за діяльністю банківського сектора в різних країнах відповідають не тільки центральні банки, а й спеціально створені державні органи (рис. 1).

Отже, виходячи з рис. 1 можна стверджувати, що в досліджуваних країнах існує не один орган контролю за діяльністю банківського сектора, виключення ставить лише Німеччина – тут контроль здійснюється Федеральним відомством контролю

Рис. 1. Контроль за діяльністю банків у різних країнах світу

Джерело: згруповано авторами на основі [1–3].

над банками, яке створено при Міністерстві фінансів. Розглянемо більш детально особливості формування банківської системи різними країнами.

У Німеччині наприкінці XIX ст. учасники фінансово-кредитної системи створили унікальну систему гарантування вкладів фізичних осіб, яка була взята за основу при побудові сучасної структури фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО).

Що стосується банківської системи Франції, то нагляд за банківським сектором здійснюють декілька комісій і комітетів, частину з них очолює голова Банку Франції, інші – міністр

фінансів [1]. Загалом, нові європейські тенденції (основою стали французькі та німецькі фінансові моделі) стали базою для створення Європейського центрального банку (ЄЦБ) – центру, що може емітувати євро та контролювати його пропозицію.

ЄЦБ використовує три групи спеціальних кредитних інструментів [2]:

1 група – відсоткові ставки, що встановлюються ЄЦБ для операцій з КБ (комерційними банками);

2 група – проведення різних кредитних операцій з КБ для підтримання ліквідності учасників;

3 група – встановлення рівня обов'язкових резервів КБ на рівні 2% і контроль за її дотриманням.

Японська модель включала в себе основні принципи кредитних відносин, що були закладені в 1868 р. Ключові поняття, що пов'язані з формуванням кредитних відносин, з'явилися трохи пізніше, у 1973 р., вони частково або повністю копіювали американський закон 1863 р. (закон про створення банків). Довоєнний період характеризується прийняттям Закону про національні банки та створенням на основі нього в 1882 р. Банку Японії, який створив передумови для нормального розвитку кредитних відносин.

Післявоєнний етап створив передумови для гіперінфляційних процесів, що привело до змін у банківському секторі. Саме тому було взято курс на створення нечисленних банків, що здійснювали свою діяльність за принципом «одна префектура – один банк». Ці банки мали здійснювати фінансування лише на рівні країни та регіонів. Створення великих фінансово-промислових груп в середині ХХ ст. поклало початок великим приватним комерційним банкам. А довкола них групувалися промислові компанії [3]. Саме розвиток банківської системи створював основні передумови для бурхливого індустріального розвитку Японії. У даних групах сформувалися стійкі зв'язки, засновані на партнерських взаємовідносинах. Розмежування функцій банків було притаманно банківській системі Японії до 1998 р. Банківська реформа 1998 р. передбачала певну лібералізацію кредитної діяльності. Місцеві банки отримали право відкривати спеціальні трастові та інвестиційні філії; банки довгострокового кредиту перетворювалися на комерційні банки або зливалися з ними; трастбанки отримали право відкривати філії для проведення операцій з цінними паперами; брокерсько-дилерські фірми по операціях з цінними паперами перетворювалися на комерційні банки. Даний вектор розвитку кредитного ринку Японії продовжує свій розвиток і по сьогоднішній день.

Розглядаючи досвід США, можна відмітити, що саме розвиток їх кредитної системи є найуспішнішим на сьогодні – завдяки впровадженню розгалуженої системи контролю за діяльністю кредитних установ на федеральному рівні та окремо на рівні кожного штату. Основні принципи запобігання краху кредитної системи США [2]:

- ✦ забезпечення кредитної стабільності та контроль за кредитуванням у банківській сфері;
- ✦ жорсткі обмеження щодо концентрації кредитного капіталу в обмеженій кількості кредитних установ і блокування монополізації кредитного ринку.

На діяльність американських банків напряму впливають рішення таких органів регулювання кредитних відносин, як: Комісія з бірж і цінних паперів, Міністерство юстиції, Федеральна торговельна палата та ін. Загалом, крім урядового регулювання кредитного ринку, є також і неурядові органи контролю,

зокрема це Асоціація незалежних банків, Американська асоціація банкірів та ін.

Велика Британія має найстарішу у світі кредитно-банківську систему (їй понад 300 років). Спираючись на головні особливості розвитку кредитно-банківської системи Англії, треба відмітити основу відмінності від інших, а саме: до 1979 р. не було спеціально створених законів та нормативних актів, що регламентують роботу кредитної системи та банківського сектора, а контроль здійснювався приховано та неформально. Кредитні відносини у Великій Британії регулювалися загальним Законом про акціонерні компанії.

Кредитний ринок України є менш представленим і розвиненим, ніж у провідних країнах світу та Європи. Проте треба відмітити, що починаючи із 2018 р. йде постійне вдосконалення законодавчої бази у сфері кредитних відносин і відбувається трансформація кредитного ринку до загальносвітового кредитного простору [1]. Розглянемо більш детально основні показники діяльності кредитного ринку України за останні два роки [5].

Затяжний характер війни поставив нові виклики перед кредитним ринком України та змусив банки переглядати свою кредитну політику. Станом на початок 2023 р. купівельна активність на ринку житла залишається дуже низькою, житловий фонд зменшується через руйнування, а темпи створення нового житла під загрозою з огляду на невизначеність і погіршення фінансового стану забудовників (рис. 2) [10].

Як видно з рис. 2, починаючи з початку 2022 р. і практично до листопада 2022 р. іпотечне кредитування не здійснювалось українськими банками в силу нестабільності та продовження воєнних дій на окремих територіях. Проте починаючи з листопада 2022 р. відбуваються незначні зміни, пов'язані із запровадженням програми «єОселя», яка представляє собою державну програму пільгового іпотечного кредитування під 3% або 7% річних. Фінансування даної програми відбувається з відчутними затримками, тож плани з кредитування значно недовиконуються. Ринкової іпотеки майже немає, а робота державних програм підтримки нині нестабільна, так само вкрай низьким залишається попит на купівлю нерухомості за власні кошти. Невизначеність ще довго стримуватиме розвиток ринку нерухомості та іпотечне кредитування [7].

Ринок торговельних площ відновлюється, а офісних – надалі стагне. Поступове відновлення доходів та зростання зайнятості поліпшили споживчі настрої населення. За результатами опитувань Info Sapiens [4], індекс споживчих настроїв у травні 2023 р. досяг допандемічного рівня. Це позитивно позначилося на кредитному попиті на окремі види позик, зокрема на карткові, та сприяло стабілізації роздрібно-кредитного портфеля. У І кварталі 2023 р. вперше з початку повномасштабного вторгнення банки в опитуванні про умови банківського кредитування зазна-

Рис. 2. Нове іпотечне кредитування, млн грн

Джерело: згруповано авторами на основі [7–10].

Рис. 3. Споживчі настрої домогосподарств, пункти

Джерело: згруповано авторами на основі [4; 5].

чили, що споживчі настрої не знижують кредитного попиту (рис. 3).

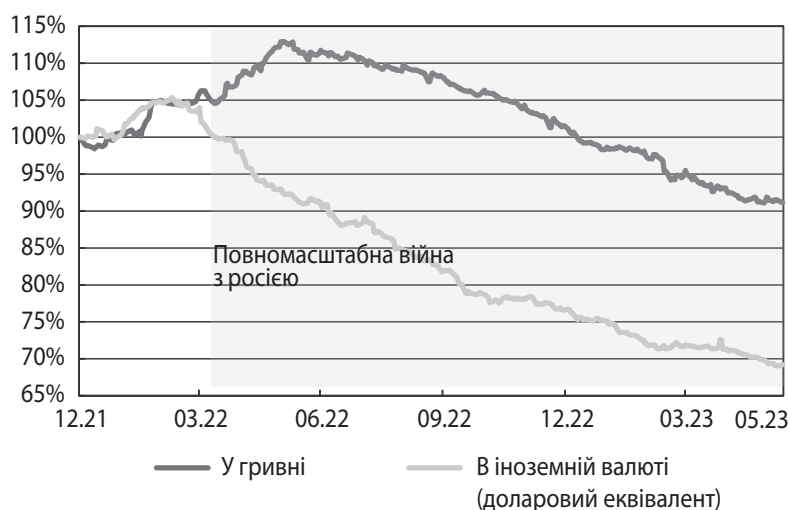
Разом із тим значна невизначеність і надалі стримуватиме населення від великих покупок, зокрема нерухомості. Коло потенційних позичальників обмежує все ще висока кількість незайнятих, внутрішньо переміщених осіб та біженців за кордоном, чії кредитні ризики банки оцінюють дуже консервативно.

Кредитування бізнесу надалі продовжує скорочуватись, основна причина такого скорочення – це слабкий попит: обсяги нового кредитування не покривають погашення раніше виданих позик (рис. 4). Незважаючи на це, аналітики прогнозують зростання гривневого кредитного портфеля до кінця 2023 р. приблизно на 10% [9].

Як видно з рис. 4, чисті кредити суб'єктів господарювання протягом першого-другого кварталів 2023 р. усе ще мають тенденцію до зниження, що пов'язано передусім із продовженням воєнних дій, а також посту-

повими змінами в політиці банківських установ щодо відновлення кредитування бізнесу. Банківські установи очікують, що приріст переважно буде забезпечено кредитуванням у межах розвитку державних програм і міжнародних грантових коштів. Державні програми залишаються основним каналом кредитування бізнесу. З огляду на це доступ до них має зберігатися, а банки вчасно отримувати компенсацію процентів.

За період 2022–2023 рр. кредитний ринок різко скоротив формування резервів, що знайшло своє відображення у зниженні кредитного попиту на різні групи товарів та послуг [10]. З початку воєнних дій кредитний сектор економіки держави визнав втрату майже 15% портфеля, що був працюючим на момент російського вторгнення. Втрати дещо нижчі для корпоративного портфеля та вищі – для роздрібного. Проте решта роздрібних сегментів усе ще не змогли відновитися до довоєнного рівня.

Рис. 4. Чисті кредити суб'єктам господарювання, грудень 2021 р. = 100%

Джерело: згруповано авторами на основі [9; 10].

Прагнення відновити портфель не повинно мінімізувати увагу банківських установ до збереження його якості. Також з огляду на погіршення під час війни фінансового стану населення кредитування має бути відповідальним, не створювати надмірне боргове навантаження для клієнтів. Водночас частина бізнес-кредитів, що перебувають у реструктуризації та для яких послаблено умови обслуговування, можуть з часом стати непрацюючими. З урахуванням цих додаткових потенційних збитків сукупні втрати портфеля через війну наблизяться до оцінок Національного банку 2021 р. – близько 20%. Песимістичний сценарій кредитних втрат, що припускався в разі тривалих негативних наслідків від дефіциту електроенергії, не реалізувався [6]. Висока прибутковість забезпечила зростання достатності капіталу сектора. На початок 2023 р. вона вдвічі перевищує мінімальні вимоги, лише один банк порушує вимоги. Достовірно оцінити ймовірну потребу банків у капіталі в перспективі трьох років покликана оцінка стійкості, яку Національний банк розпочав у квітні 2023 р. [8]. За її результатами банки, для яких буде виявлено потребу в капіталі, складатимуть програми капіталізації або реструктуризації. Основним джерелом поповнення капіталу очікувано стануть прибутки банківських установ. За рахунок накопичених прибутків банки надалі повинні будуть виконати відтерміновані та нові вимоги до капіталу відповідно до європейських норм. Крім того, за результатами оцінки стійкості НБУ може поновити вимоги до формування банками буферів капіталу [9]. Доки цих пріоритетних цілей не буде досягнуто, доти обмеження на розподіл капіталу зберігатиметься, орієнтовно це може бути продовжено до другої половини 2024 р.

Дослідження історичних аспектів формування, функціонування, реорганізації банківських систем окремих держав у періоди глобальної та локальних

кризових явищ, подій непередбачуваного характеру дозволили виокремити основні тенденції розвитку кредитного ринку в Україні, а саме [11]:

- ✦ підтримка кредитної сфери за рахунок надання її учасникам обігових коштів у вигляді кредитів з відстрочкою платежу до одного календарного року під зменшену відсоткову ставку;
- ✦ стабільна міжнародна фінансова допомога Україні, яка дозволяє покривати розрив платіжного балансу та сприяє нарощенню резервів;
- ✦ скорочення чистих кредитів унаслідок низького платоспроможного попиту;
- ✦ запуск державної програми пільгового іпотечного кредитування «ЄОселя» для його підтримки;
- ✦ відновлення споживчого кредитування;
- ✦ підвищення відсоткових ставок за кредитами та зниження кредитних лімітів по картках;
- ✦ впровадження особливих умов регуляторного впливу НБУ в період дії воєнного стану.

Таким чином, за результатами проведеного аналізу було визначено загальні тенденції та особливі характеристики параметрів кредитного ринку України.

ВИСНОВКИ

Відштовхуючись від викладеного вище матеріалу, можна стверджувати, що головними рушійними детермінантами на кредитному ринку залишаються державні програми підтримки кредитування за пільговими кредитними ставками, але загалом ситуація вирівнюється, адже якість кредитного портфеля постійно зростає. Таким чином, відзначимо, що системні дії уряду, НБУ, приватних учасників та міжнародних партнерів позитивно впливають на європейську переорієнтацію кредитного ринку України, навіть під час дії воєнного стану, та підтримують стабільний стан кредитного ринку України, забезпечуючи його

постійний розвиток та інтеграцію нових кредитних програм та учасників. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Руденко Ю. М., Токар В. В. Фінансові системи зарубіжних країн : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2010. 348 с.
2. Миргородська Л. О. Фінансові системи зарубіжних країн : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2008. 320 с.
3. Кравчук Н. С. Фінансова система держави: теоретична концептуалізація та проблеми структурування. *Світ фінансів*. 2006. Вип. 3. С. 80–94.
4. Споживчі настрої домогосподарств. InfoSapiens. URL: <https://www.sapiens.com.ua/ua/publication-single-page?id=263>
5. Щомісячний макроекономічний та монетарний огляд. Липень 2022 року / Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MM_2022-07.pdf?v=4
6. Національний банк оприлюднив результати оцінки стійкості в розрізі банків / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalnyi-bank-oprilyudniv-rezultati-otsinki-stiykosti-v-rozrizi-bankiv>
7. Мачула А. Орендувати чи купити житло: відповідь НБУ. *PaySpace*. 29.06.2023. URL: <https://psm7.com/uk/news/arendovat-ili-kupit-zhile-otvet-nbu.html>
8. НБУ передбачає помірне зростання економіки та сповільнення інфляції. *MIND*. 28.06.2023. URL: <https://mind.ua/news/20259278-nbu-peredbachae-pomirne-zrostannya-ekonomiki-ta-spovilnennya-inflyaciyi>
9. Звіт про фінансову стабільність 2023 / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stabilicity/report>
10. Звіт про фінансову стабільність 2022 / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2022-roku>
11. Кирилюк Р. Головні тенденції банківського ринку за 12 місяців війни. *Економічна правда*. 13.03.2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/03/13/697976>

REFERENCES

Kravchuk, N. S. "Finansova systema derzhavy: teoretychna kontseptualizatsiia ta problemy strukturuvannia"

[State Financial System: Theoretical Conceptualization and Problems of Structurization]. *Svit finansiv*, no. 3 (2006): 80-94.

Kyryliuk, R. "Holovni tendentsii bankivskoho rynku za 12 misiatsiv viiny" [The Main Trends of the Banking Market during the 12 Months of the War]. *Ekonomichna pravda*. March 13, 2023. <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/03/13/697976>

Machula, A. "Orenduvaty chy kupyty zhytlo: vidpovid NBU" [Rent or Buy Housing: The NBU's Answer]. *PaySpace*. June 29, 2023. <https://psm7.com/uk/news/arendovat-ili-kupit-zhile-otvet-nbu.html>

Myrhorodska, L. O. *Finansovi systemy zarubizhnykh krain* [Financial Systems of Foreign Countries]. Kyiv: TsUL, 2008.

"Natsionalnyi bank oprilyudnyv rezultaty otsinky stiikosti v rozrizi bankiv" [The National Bank has Published the Results of the Sustainability Assessment for Banks]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalnyi-bank-oprilyudniv-rezultati-otsinki-stiykosti-v-rozrizi-bankiv>

"NBU peredbachaie pomirne zrostannia ekonomiky ta spovilnennia inflatsii" [The NBU Predicts Moderate Economic Growth and a Slowdown in Inflation]. *MIND*. June 28, 2023. <https://mind.ua/news/20259278-nbu-peredbachae-pomirne-zrostannya-ekonomiki-ta-spovilnennya-inflyaciyi>

Rudenko, Yu. M., and Tokar, V. V. *Finansovi systemy zarubizhnykh krain* [Financial Systems of Foreign Countries]. Kyiv: KNEU, 2010.

"Shchomisiachnyi makroekonomichni ta monetarnyi ohliad. Lypen 2022 roku" [Monthly Macroeconomic and Monetary Review. July 2022]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MM_2022-07.pdf?v=4

"Spozhyvchi nastroi domohospodarstv" [Consumer Attitudes of Households]. *InfoSapiens*. <https://www.sapiens.com.ua/ua/publication-single-page?id=263>

"Zvit pro finansovu stabilnist 2022" [Financial Stability Report 2022]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2022-roku>

"Zvit pro finansovu stabilnist 2023" [Financial Stability Report 2023]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. <https://bank.gov.ua/ua/stability/report>